

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet

Er jeg klam, hvis jeg er til slam

Hvad siger forbrugerne, og hvordan kommunikeres genbrug af affald til fødevarerproduktion?

Jesper Lassen

Lektor i fødevarer sociologi
Sektion for Forbrug, Bioetik & Regulering
Institut for Fødevarer og Ressourceøkonomi
Københavns Universitet

jl原因@ifro.ku.dk

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Hvad er problemet?

Økologisk Landsforening og Landbrug og Fødevarers Økologisektion har lavet en principbeslutning om udfasning af konventionel husdyrgødning.

Men

Hvad med forbrugerne?
Ved de der er et problem og hvad er deres opfattelser af løsningerne på udfasning?

OG

Hvilke udfordringer giver forbrugernes opfattelser af økologien og dens teknologier for kommunikation om udfasning?

Et delprojekt under Core
Organic projektet RoCo –
Rødder og kompost

Hvad var metoden?

Fem fokusgrupper á 8 økologiske forbrugere

- Højtuddannede / lavere uddannede
- Storby/ provins

Interviewguide

1. Introduktion
2. Økologi-forståelse – hvorfor er økologi vigtigt for dig?
3. Syn på økologiske teknologier
4. Syn på økologiens afhængighed af konventionel husdyrgødning
5. Syn på alternative næringsstofstrategier

- Gøde med ubehandlet slam direkte fra kommunale rensningsanlæg
- Gøde med komposteret slam fra kommunale rensningsanlæg
- Gøde med rent fosfat udvundet af slam
- Økologisk selvforsyning med næringsstoffer (på sektor-niveau)
- Økologisk selvforsyning med næringsstoffer (på den enkelte bedrift)
- Gøde med restprodukt fra lokale økologiske biogasanlæg
- Gøde med komposteret husholdningsaffald

Forbrugernes argumenter for økologien

- Man er 'nogenlunde dækket ind'
- Risiko: Miljøet - skånes for pesticider og 'kemi'
- Risiko: Sundheden - pesticider, tilsætningsstoffer etc.
- Dyrevelfærden
- Smagen – oftest bedre, men ikke altid...

Claus: Men jeg går altså ikke efter smagen, hvis jeg skal vælge økologi. Det kan godt være, at der er forskel, men det er ikke smagen (...) Det er sådan rent naturplejemæssigt. Jeg synes, naturen får det bedre, og dermed får vi det bedre. Jeg bliver sikkert også sundere af at spise det, det tror jeg på, men jeg går ikke efter smagen.

Økologiens fire principper

1. Sundhedsprincippet (jorden, planterne, dyrene og mennesker)
2. Forsigtighedsprincippet (nuværende og kommende generationer)
3. Økologiprincippet (samarbejde og efterligne økologiske kredsløb)
4. Retfærdighedsprincippet (mht. fælles miljø og livsmuligheder)

Forbrugernes syn på situationen i dag: - Økologiens afhængighed af konventionel husdyrgødning

- **De skuffede:** Økologien mister sin mening
- **De forurettede:** Det er falskt – jeg føler mig snydt
- **Pragmatikerne:** Det er ikke ideelt, men nok det der er muligt
- **Tillidsfulde:** OK, det er reglerne og risikoen er undersøgt

Hvis det er godkendt til at bruges, så er der vel også lavet nogle undersøgelser, der viser at det ikke har nogen indflydelse på det økologiske aspekt, så umiddelbart kan jeg ikke se noget problem i det.

Jeg sidder da lidt og tænker, nåh, så kan det næsten være lige meget med at købe økologisk, hvis der er så lidt forskel. Altså, det vil jeg gøre på nogle ting alligevel.

Min impulsrefleks er at sige, de er nogle lidt større skurke, fordi de kører et produkt, som de brander på den måde, som, hvis man kradser lidt i lakken måske er helt 100%.

*A: Altså, det bekymrer ikke mig ... men jeg ville foretrække at det en dag var sådan at der var nok økologisk husdyrgødning til at de kunne bruge kun det. Om det er praktisk lad-sig-gørligt, det ved jeg ikke, men jeg tænker, det ville gøre det mere gennemført økologisk.
B: det er vel også fordi det skal være realistisk, kan man sige.*

Borgernes syn på ubehandlet spildevandsslam som løsning

Nej! Fordi:

- Der er en risiko for miljø og sundhed forbundet med de forurenende stoffer
- Selvom forskerne lover at det er risikofrit, ophobes tungmetallet stadig...
- Det er ikke anderledes end at bruge konventionel husdyrgødning
- Det er klamt!

*K: Jeg får bare sådan nogle skrækscenarier, hvad det er for nogle ting, der er i det.
J: Jeg synes bare slam.
A: Det er jo fyldt med hormoner.
K: Ja, hormoner og tungmetaller.
A: P-piller.*

*V: Så vi skal opveje det mod den konventionelle husdyrgødning?
P: Men jeg synes, det her er værre end at bruge konventionel.
C: Det tænker jeg også. Der er noget psykologi i det også. Hvorfor fjerne konventionel husdyrgødning og så gå over til det her. Det kan jeg slet ikke se.*

Økologiens fire principper

1. Sundhedsprincippet (jorden, planterne, dyrene og mennesker)
2. Forsigtighedsprincippet (nuværende og kommende generationer)
3. Økologiprincippet (samarbejde og efterligne økologiske kredsløb)
4. Retfærdighedsprincippet (mht. fælles miljø og livsmuligheder)

Borgernes syn på komposteret spildevandsslam

Nølene: Lidt bedre end konventionel husdyrgødning fordi der også er uønskede organiske stoffer i den konventionelle husdyrgødning, men der er stadig problemer med tungmetaller

Nej! Fordi det er stadig konventionelt og der vil være de samme problemer

S: Men for mig, er det lidt [ligesom] konventionel landbrug, altså at bruge kunstgødning. Men alligevel, synes man, at det er OK at hente lidt tungmetaller ind på marken, hvad er så forskellen fra at have en konventionel gødning med div. tungmetaller i?

K: Jeg er helt enig i det synspunkt der.

S: Jeg ved heller ikke, hvad konsekvenserne af det er, men at begynde at cirkulere tungmetaller og sådan noget, det er mig imod.

Økologiens fire principper

1. Sundhedsprincippet (jorden, planterne, dyrene og mennesker)
2. Forsigtighedsprincippet (nuværende og kommende generationer)
3. Økologiprincippet (samarbejde og efterligne økologiske kredsløb)
4. Retfærdighedsprincippet (mht. fælles miljø og livsmuligheder)

Borgernes syn på biogas som løsning

Det er en god idé fordi

- Det er i overensstemmelse med den økologiske kredsløbstanke
- Win-win: næringsstoffer og nyttiggørelse af energi
- Lugter mindre – måske

E: Netop fordi det restprodukt, det er jo økologisk, og så kan man sige, at den gasdel af det, den bliver også brugt til noget fornuftigt, så produktet som sådan bliver brugt på to gode måder, og vi får et godt produkt ud af det. Altså, man kan jo også bruge den el og varme, der kommer derfra, den kan man jo bruge de her steder, hvor man har drivhuse og ... ja, så man kan køre i sådan en cyklus, der giver mening.

Økologiens fire principper

1. Sundhedsprincippet (jorden, planterne, dyrene og mennesker)
2. Forsigtighedsprincippet (nuværende og kommende generationer)
3. Økologiprincippet (samarbejde og efterligne økologiske kredsløb)
4. Retfærdighedsprincippet (mht. fælles miljø og livsmuligheder)

Vilkår for kommunikation - 1

- Manglende viden om økologiens afhængighed af konventionel husdyrgødning er et grundvilkår for kommunikationen.
 - Op ad bakke!
 - 'Afsløringen' udfordrer den opsparede tillid til økologien
- Forbrugeren er ikke optaget af økologiprincippet – men først og fremmest af sundhedsprincippet:
 - Risiko – ikke kredsløb!
 - Vanskeliggør kommunikation om udfasning, som langt hen ad vejen er koblet til økologiprincippet (kredsløb)
 - Vanskeliggør kommunikation på markedet

Vilkår for kommunikation - 2

- Borgeren er optaget af sundhedsprincippet og til en vis grad også økologiprincippet
 - Muliggør kommunikation om økologiens overordnede linjer og håb om at kredsløbs-relaterede argumenter kan have effekt.
 - Muliggør en mere politisk kommunikation
- Accepten af konkrete løsninger afhænger bl.a. af
 - *Velkendthed/ del af folks hverdag*: Kompostering – ja tak!
 - *Naturlighed*: Biogas – ja tak
 - *Ingen kategorisammenblanding*: Slam – nej tak!
 - *Lav risiko*: Slam – nej tak!

Det vil være en udfordring at kommunikere løsninger, der er i konflikt med disse krav!

